

A „FELSZABADÍTOTT” NÉP NYOMORGATÁSA

Családunk kálváriája az idő múlásával tovább folytatódott. 1945 végén, kukoricaszedés előtt, megkezdődött az agrárreform. Mivel családunknak volt egy üzlete, nem tartoztunk a földművesek közé. Ez azt jelentette, hogy csak az úgynevezett kis maximum nagyságú termőföldterület maradhat meg a tulajdonunkban, azaz 5 hold és 341 négyszögöl. Egy éven belül elvették az üzleteket, a miénket is, de a földeket nem adták vissza senkinek. Édesapámmal voltam, amikor maximálták a földünket. Egy nagy teremben ültünk, fapadokon. A teremben nem lehetett látni a cigarettafüsttől. Abban az időben a cigarettát még vágott dohányból csavarták. Nehéz volt cigarettapapírhoz jutni, ezért sokan újságpapírba csavarták a dohányt. A dohányszag keveredett az alkohol szagával. Amikor apánkat a bizottság elé szólították, felolvasták, mennyi földje van, amellett üzlete. Megkérdezték a tömeget, hogy a földből elvegyenek-e. Kórusban jött a felelet: „El kell venni! El kell venni!” Itt-ott hallatszott egy-egy hang, amely ellenkezett: „Nem kell elvenni. Géza bácsi jó gazda volt.” Természetesen elvették, hisz az előre el volt határozva. 1946. február 2-án megkaptuk a végzést az elvett földről. Szerencsére lehetett választani, hogy melyik területet kívánja a gazda megtartani. A kis maximum 5 hold volt. Mi a gyümölcsöshöz ragaszkodtunk, bár ez egy kiöregedett, rosszul termő gyümölcsös volt. Az elvett földekről le kellett szedni a termést, és hazaszállítani az új tulajdonosnak. Az új tulajdonosok közül sokan, amint lehetett, túladtak az ebül szerzett vagyanon. Sem eszközük, sem tudásuk nem volt annak műveléséhez. Egy részét cigány család kapta. Mi tovább nem tarthattunk budárt⁸ a gyümölcsös művelésére. Magunk és a rokonok segítségével műveltük, ahogy tudtuk. Ekkor már a városi házban laktunk. A gyümölcsöt édesanyánk kerékpárral tolta a piacra. Mindannyian dolgoztunk. Mindenki azt, amire alkalmas volt. A munka mellett tanultunk. Nagymama súlyos szívbeteg volt. Hirtelen meghalt. Mivel már az üzletet elvették, így megörökölhettük az ő szántóföldjeit. Ekkor már földművesnek tekintettek bennünket. Az állam határozta meg, hogy mit kell vetni és ültetni a földeken. A termésből annyit kellett beszolgáltatni, amennyi nem is termett. Ekkor lett ismert kifejezés a padlássöprés. Amikor már minden padlás le volt söpörve, kezdődött a nyomásgyakorlás. Apánknak a többi gazdával együtt minden este 7 óráig meg

---

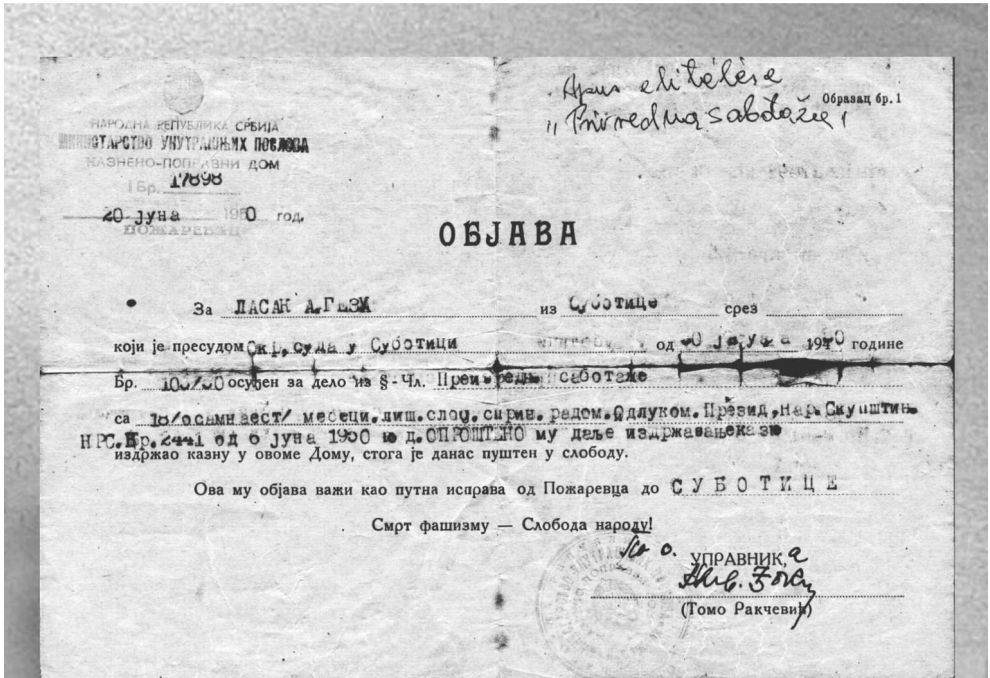
⁸ Budár = A szőlőskertben, gyümölcsösben lakó munkás, csősz

kellott jelennie a Zentai út és a Wesselényi út sarkán levő házban, a valamikori sósboltban. Akkor reonnak nevezték. Estétől reggelig a pincébe zárva kellett gondolkodniuk azon, hova rejtették el a gabonát. Egyik-másik gazdát kiszólitották közülük, és az emeleti irodában vallatták. Újabb szóval gyarapodott a köznyelv: bajusztépés. A különböző vállalási módszerek között ez volt az egyik legelterjedtebb. A bezárt parasztok között boldog lehetett, aki a lépcsőn kapott helyet. Lent a tömegben nem lehetett lélegzethez jutni. Egy hét után elvitték őket Szabadkáról. Ettől kezdve a családra gyakoroltak nyomást. Nap mint nap hívatta anyánkat egy Hiller Gyula nevezetű személy. Megfenyegette, hogy őt is bezárják, ha nem szerez be egy megadott mennyiségű kukoricát. Ha beszerzi és átadja, édesapánkat nem ítélik el. Anyuka összeszedte az ékszereket, és azt tette pénzzé. Fogadott két nagy kocsit, azzal járták a falvakat egyik rokonnal. Ötven-száz kilónként vásárolták fel a kukoricát a telepesektől. Az út jeges volt. A lovak számtalanszor elcsúsztak, de napokon belül megvolt a kukorica. Amikor a malomban átadtuk, azonnal telefonáltam Hiller Gyulának. A felelet az volt, hogy az apánkat már régen elítélték, és Mitrovicára vitték útépitésre.

A malom, ahol a gabonát átadtuk, a Mária Valéria Közkórház (amikor építették, ezt a nevet kapta) és a Belgrádi úton levő híd között volt. Onnan szaladtam zokogva a központig, Hiller Gyula irodájáig. Ott azt állították, hogy pártértekezleten van, és ezen már nem lehet segíteni, ami megtörtént, megtörtént. Ekkor kezdődött a kulákok utazása Mitrovicára, egyszer havonta. A vonatok tömve voltak. A lépcsőkön is utaztak az emberek. Akinek maximum földterülete volt, azt kuláknak nevezték. Megjelentek az utcabizalmi emberek. A mi körzetünkben egy szóke asszonynak nevezett, valamikori gyári munkásnő lett kinevezve utcabizalminak. A Szóke Asszony, ahogy mindenki nevezte, naponta eljött hozzánk. Felemelte az edények fedelét, és megnézte, mit főzünk. Ellentmondani senki sem mert neki. A négy házodiszónok közül hármat elvittek. A legsóványabbat meghagyták. Mi annak is nagyon örültünk. Sajnos, mire vágni való lett, azt is rekvirálták. Ez is egy új kifejezés volt, az elvenni szó helyett. Az utcabizalmi emberek jól dolgoztak.

Minden hónapban vártuk a napot, amikor édesapánkat meglátogathattuk. Egész bőrönd ennilót vittünk. Egy alkalommal, átszálláskor, nekem sikerült felszállnom a vonatra, édesanyámnak nem. A vonatjegyek nálam voltak, ezért a következő állomáson leszálltam, hogy bevárjam anyukát. Borzasztó utazások voltak ezek.

A mitrovicai börtönben a beszélő mindössze fél óráig tartott. Köztünk és a foglyok között árok húzódott, és csak szerbül lehetett értekezni. Az a kis idő, ami rendelkezésünkre állt, azzal telt, hogy a legsürgősebb közlendő után mindenki sírt. Otthon a család megvonta magától a jobb falatokat, hogy édesapánknak elvihessük. Az örök, azzal a kifogással, hogy a csomagokat át kell nézni, a finomabb dolgokat mind elvették. Hat hónapi kényszermunka után sikerült találni egy befolyásos belgrádi ügyvédet, aki perújrafelvételt kezdeményezett. A 18 hónapi büntetést levették hat hónapra. Apánk nemsokára szabadult. Csontvázra sóványodott, lelkileg megtört ember jött haza. Fiatalkori tüdőbetegsége is kiújult. Minden életkedve Mitrovicán maradt. A sok baj mellett észre sem vettük, hogy újabb maximálás történt. Az 56 hold földet levették 21-re. Ez minket már nem érintett. Az elvett földekből

Apám, Laszák Géza elítéléséről szóló eredeti szerb dokumentum és a dokumentum magyar fordítása

SZERBIA NÉPKÖZTÁRSASÁG
BELÜGYMINISZTERIUM
BÜNTETÉSVÉGREHAJTÓ-JAVÍTÓOTTHON
Ű.sz. 17898
1950. június 20. – Pozsarevac

1. sz. űrlap

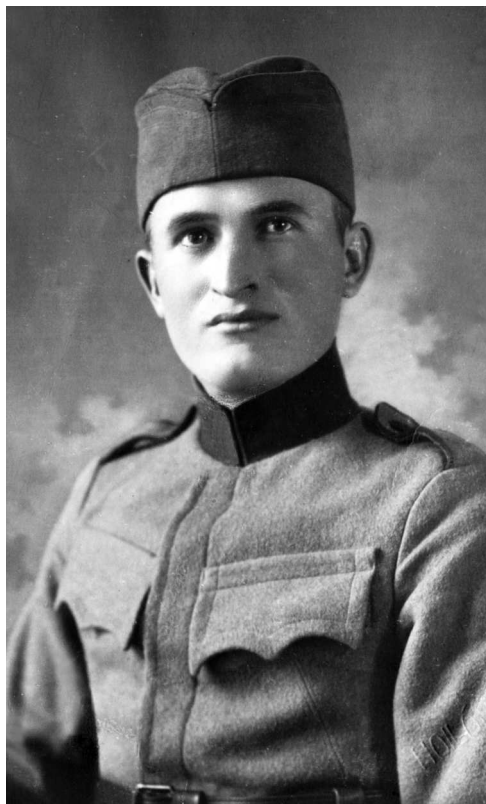
Apus elítélése
Gazdasági szabotázs

IGAZOLVÁNY

LASZÁK A. GÉZA szabadkai lakos számára, járás ... aki a Szabadkai Kerületi Bíróság 1950. január ??-án kelt 103/50 számú ítéletével a ?? szakaszba ütköző Gazdasági Szabotázs 18 (tizennyolc) hó kényszermunkával járó szabadságvesztésre lett ítélve a SZNK Nemzetgyűlésének Elnöksége által 1950. június 6-i keltezésű, 2441 számmal kegyelemben részesült, elengedték a büntetésnek ezen Otthonban letöltendő hátralévő részét, ezért a mai napon szabadon bocsátjuk.

Ezen igazolvány utazásra jogosítja fel Pozsarevactól Szabadkáig.

Tomo Rakčević
igazgató felhatalmazásával

Laszák Géza a szerb katonaság egyenruhájában

Laszák Géza, Laszák Ilona és lányuk Mária (ma Silák Mária)

úr azt bizonygatta, hogy ami történik, helyénvaló. A gazdák eldugták a gabonát, hogy később drágábban eladhassák. Én az ellenkezőjét állítottam, okulva saját esetünkön. Néha kiabálásig fajult a dolog. Az igazgatónk nem csapatott ki az iskolából, de így is rosszul jártam. Gondoskodott róla, hogy az érettségim ne sikerüljön. A Párhuzamos úti házunkba, miután kiment az orosz katonaság, beköltöztettek több családot. Menekültek voltak, akik a vonuló partizánokat követték. Volt olyan szoba, ahol nyitott tűzhelyet alakítottak ki. A padlót felszaggatták és feltüzeltek. Nem maradtak hosszú ideig. A megalakult Lakásügyi Bizottság végül négy családnak utalta ki a Párhuzamos úti házat. A házbér, amit fizetniük kellett, fél kiló hús árának felelt meg.

A vészterhes idők lassan elmúltak. Felnöttem, befejeztem a gimnáziumot, és férjhez mentem. Körülbelül ebben az időben a szüleim lakóhelyül megkapták a tőlük elvett ház mosókonyháját, mivel lakás nélkül maradtak. A házunkat, amiben addig laktunk, el kellett

⁹ Mirnics József, szabadkai születésű, meglehetősen meredek karriert befutó történész. A háború után a szabadkai rendőrségen bizalmi tisztséget, politikai biztos megbízatást töltött be, előrehaladását nyilván ennek és hasonló érdemeinek köszönhetette. Élete végén kiábrándult a rendszerből.

adnunk. Abból tudtunk megélni, hogy lassan mindenünket eladtuk. A férjemmel később mindent megtettünk, hogy segítsünk az eltulajdonított lakásokat visszavásárolni. Ez annak idején törvényellenes volt. Ellenben nyílt titoknak számított, hogy csak ilyen módon juthatott a tulajdonos az államosított ingatlanához. A lakók maguk választották ki az épületet, amiért cserébe visszaadták a lakást. Így jutottak a szüleink, majd később mi is, lakáshoz.

Hiszem, hogy felnőtt korában sok embernek eszébe jutnak a gyerekkori emlékek, legyenek azok szépek vagy nyomasztóak. Nekem bőven jutott mind a kettőből. Tízéves koromig elkényeztetett gyerek voltam. A sors azonban közbeszólt, és változott az életem. Azokban a borzalmas dolgokban, amelyekben a mi családunk részesült, sok családnak szintén része volt. Ezért tartottam érdemesnek a magam történetét leírni.

A KÖNYV MEGJELENÉSÉT TÁMOGATTÁK

SCHMITT PÁL
volt köztársasági elnök

Pannónia-Print Kft

Heimann Családi Birtok Kft

